



# IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

## No7



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

# 2025



## IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

### Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

### Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

### Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

### Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati  
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari  
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor  
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor  
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)  
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)  
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.  
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari  
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i  
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi  
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.  
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)  
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)  
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari  
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi  
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

*Elektron nashr. 902 sahifa.*

*E'lon qilishga 2025-yil 1-iyulda ruxsat etildi.*



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Rae Kwon Chung**, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate  
**Osman Mesten**, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society  
**Akhmedov Durbek Kudratillayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Sayfullo Normatovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Siddikova Sadokat Gafforovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences  
**Khudoykulov Sadirdin Karimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Makhmudov Nosir**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Samadov Askarjon Nishonovich**, Candidate of Economic Sciences, Professor  
**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Ikrom Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Eshtayev Alisher Abduganiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khakimov Nazar Khakimovich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Musayeva Shoira Azimovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor  
**Ali Konak**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)  
**Cham Tat Huei**, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)  
**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Utayev Uktam Choriyevich**, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan  
**Ochilov Farkhod**, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan  
**Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Akhmedov Javokhir Jamolovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences  
**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor  
**Judi Smetana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Chrissy Lewis**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Glazova Marina Victorovna**, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Sevil Piriyeva Karaman**, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli**, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE  
**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli**, Senior lecturer at TSUI  
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

## Ekspertlar kengashi:

**Berkinov Bazarbay**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Po'latov Baxtiyor Alimovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xalikov Suyun Ravshanovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Rustamov Ilhomiddin**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**G'afurov Doniyor Orifovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, katta o'qituvchi  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, mustaqil tadqiqotchi

## Board of Experts:

**Berkinov Bazarbay**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Aliyev Bekdavlal Aliyevich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khalikov Suyun Ravshanovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Rustamov Ilkhomiddin**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics  
**Gafurov Doniyor Orifovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, Senior Lecturer  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

**Muassis:** "Ma'rifat-print-media" MChJ

**Hamkorlarimiz:** Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

## Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



# MUNDARIJA

Suv tarkibining wireless waterlight qurilmasi ishlashiga ta'siri va iqtisodiy samaradorligini matematik model asosida tahlil qilish.....	14
<b>Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov</b>	
O'zbekistonda aholi ish bilan bandligini oshirishda davlatning roli .....	20
<b>Juraqulov Baxrimurod Ilxomovich</b>	
BIM texnologiyasi: zamonaviy qurilish sohasida samaradorlik va shaffoflik omili .....	26
<b>Usmonov F.B., Rajabova A.Sh.</b>	
Nodavlat oliy ta'lim muassasalarida marketing faoliyati samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish .....	31
<b>Yuldashov Isomiddin Sidiqov</b>	
Korxonada iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda diversifikatsiya strategiyasining roli.....	35
<b>Alimatova Shoxsanam Abdumalik qizi</b>	
Модели совместного развития человеческого капитала и искусственного интеллекта в цифровую эпоху .....	40
<b>Явкачев Шохзод Зайниддин углы</b>	
Navigating sustainable development: management challenges and solutions in the oil and gas sector .....	49
<b>Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol kizi</b>	
Banklarda moliyaviy barqarorlikning nazariy asoslari.....	56
<b>Djalilov G'ayrat Qaxramanovich</b>	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizm industriyasidan foydalanishda xorijiy mamlakatlar tajribalari .....	66
<b>Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich</b>	
O'zbekistonda barqaror davlat qarzi siyosatini shakllantirishning ustuvor yo'nalishlari .....	71
<b>Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich</b>	
Международный опыт сельскохозяйственного налогообложения и возможности его применения в узбекистане.....	76
<b>Salimov Sherzod Baxtiyorovich</b>	
Economic analysis and development strategy of the composites market in the regions of Uzbekistan .....	81
<b>S.S.Sidiqov, A.A.G'ulomov, B.R.Tillayeva</b>	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mustaqillikning kutilayotgan istiqbollari va hozirgi natijalari.....	88
<b>Muxamedov Ravshan Zafarovich</b>	
Elektron tijoratni soliqqa tortish mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	93
<b>Homidov Baxtiyor Rahimberdievich</b>	
Investitsion jozibadorlik konsepsiyasi va uning strategik ahamiyati.....	99
<b>Otaboyev Axmed Maxsudbek o'g'li</b>	
Beomeditsina signallarini xaar veyvletlari va bo'lak veyvletlari yordamida raqamli ishlash .....	105
<b>Uraqov Shokir Ulashovich</b>	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishning ahamiyati, tartibi va takomillashtirish yo'llari.....	112
<b>Istamova Sojida Kaxarovna</b>	
The role of all kinds of transports (road, rail, air, and water) in the modern enhancement of tourism logistics in Uzbekistan .....	117
<b>Egamberdiyeva Yulduz, Turdiyeva Maftuna</b>	
Sanoat korxonalarida kapitalarini samaradorligini oshirishning baholashning zamonaviy usullarining xususiyatlarida nazariy va amaliy farovonlik sari .....	126
<b>Muradov Botir Xayat</b>	
Инструменты планирования урбанизации: методика анализа планового распределения средств в программе «обод махалля» на основе балльной оценки .....	136
<b>Салимова Юлдуз Исаковна</b>	
Socio-economic aspects and contemporary theories of higher education finance .....	141
<b>Karlibaeva Gulshat</b>	



Transformatsiya jarayonida innovatsion bank xizmatlarini rivojlantirish yo'llari.....	147
<b>Absamatov Anvar Ergashovich</b>	
Перспективы цифрового развития сектора материального производства.....	153
<b>С. И. Протасеня, Г. Ж. Аллаева</b>	
«Sustainable logistics practices. Minimizing carbon emissions in global supply chains» .....	161
<b>Suleymonova Ezoza, Alimova Bonu</b>	
Analyzing the need for Tourism logistics development in Uzbekistan .....	169
<b>Nigmatova Malika</b>	
Management strategies for sustainable tourism development in emerging destinations (a case study of Samarkand, Issyk-kul, and Khiva).....	177
<b>Sabina Uroкова</b>	
Qashqadaryo viloyatida turizm sohasini strategik rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslari va ularning qo'llanilishi.....	184
<b>Daminova Barno Esanovna</b>	
Опыт турции в управлении миграционными кризисами .....	189
<b>Бегматов Хусанбек</b>	
Bulutli texnologiyalar orqali korxonalar buxgalteriya tizimini raqamlashtirish va samaradorlikka erishish.....	193
<b>Soibov Nozimbek Faxriddin o'g'li</b>	
Barqaror rivojlanish doirasida jismoniy shaxslarni kreditlash tizimini isloh qilishning institutSIONal asoslari.....	197
<b>Xalekeyeva Zoya Pirniyazovna, Akmal Abdurahmonov Nurmamatovich</b>	
Moliyaviy outsorsing xizmatlari bozori rivojlanishini takomillashtirishning swot tahliliga asoslangan innovatsion mexanizmlari .....	202
<b>San'atbek Komilovich Salayev, Umidbek Komiljanovich Babajanov</b>	
Transformatsiya jarayonlari sharoitida iqtisodiyot tizimi faoliyati va prognozlashning nazariy asoslari .....	214
<b>Alimov Fazliddin Xalimovich</b>	
Пути совершенствования подхода к финансированию проектов, реализуемых на принципах промышленной кооперации.....	220
<b>Котов В.А., Шадиева Д.Х.</b>	
Yuksalish salohiyatini yuksaltirishda boshqaruv xodimlari qobiliyatidan foydalanish masalalar .....	225
<b>Ayubxon Qutbiddinov Bosit o'g'li</b>	
Bank xizmatlari ommabopligini oshirish yo'llari.....	228
<b>Kasimova Muxlisa Anvar qizi</b>	
Chemical industry in Uzbekistan: challenges and development .....	235
<b>Kudaynazarova Dilnaz Koshkarbaevna</b>	
Samarqand viloyatida tabiiy turistik resurslardan samarali foydalanish usullarini takomillashtirish orqali bandligini oshirish imkoniyatlari.....	240
<b>Rabbimov Muhriddin Musoqul o'g'li</b>	
Globalashuv sharoitida ekologik xavflarni kamaytirishda yashil iqtisodiyotning ahamiyati.....	246
<b>Xolbekova Feruzaxon Rasulovna</b>	
Qibray tumanining 2021–2023-yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish holati.....	249
<b>Siddikov Alisher Ismoilovich</b>	
Davlat xaridlari tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish: xalqaro tajribalar tahlili .....	253
<b>Majidov Nizom Baxramovich</b>	
Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi.....	259
<b>Ermatov Nosir Tohirovich</b>	
Aholi farovonligi darajasiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlarni ekonometrik baholash .....	265
<b>Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Allamurodova Zuxra Alibekovna</b>	
Сектор услуг как стратегический фактор структурной трансформации экономики Узбекистана.....	272
<b>Кадыров Абдурашид Маджидович, Ахмедиева Алия Тохтаровна</b>	
O'zbekistonda valyuta kursini shakllanish holati prognozlari.....	280
<b>Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li</b>	



Проблемы бухгалтерского учета в условиях цифровизации экономики.....	288
<b>Абдуллаев Абдурауф</b>	
Raqamli texnologiyalar sharoitida xizmat ko'rsatish korxonalarida iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish strategiyalari.....	299
<b>Kuldoshev Lazizjon Sharifovich</b>	
Davlat boshqaruvi organlarining strategik rejalarini ishlab chiqish bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	303
<b>Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzaeva</b>	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligi ta'minlash .....	310
<b>Mamatov Sardor Axmatjonovich, Mavlanov Nuriddin Boyqobilovich, Sattarov Nodirjon Absalomovich</b>	
Ziyorat turizmini rivojlantirishda halol standartlarini qo'llashning nazariy, uslubiy va konseptual asoslari .....	315
<b>Azizova Saodat Xabibulloyevna</b>	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirish bo'yicha yevropa tajribasi.....	320
<b>Karlibaeva Gulshat</b>	
Iqtisodiy konsentratsiyalarning sog'lom raqobat muhitiga ta'siri .....	325
<b>Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li</b>	
Logistika axborot tizimlarini texnologik jarayonlarga joriy etish.....	330
<b>Uzaqov Ortik Shaymardanovich</b>	
Принципы перехода к «Зелёной экономике» в Республике Узбекистан.....	336
<b>Хамракулова Сусанна Тотуховна</b>	
Kichik biznesni rivojlantirish iqtisodiy ko'rsatkichlarini prognozlash modellarini qo'llash .....	340
<b>Ibragimova Gulchexra Toxirovna</b>	
Raqamli ta'lim sharoitida liderlikning yangi qirralari .....	357
<b>Oqmullaev Ravshan Raximjon o'g'li, Xodjievna Durdona Abdurasulovna</b>	
Методология развития экологического менеджмента в промышленном хозяйстве выбросы в атмосферный воздух на горнодобывающих и металлургических предприятиях.....	361
<b>Muradov Botir Xayat</b>	
Strategik budjetlashtirish tizimining natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirish tizimi bilan bog'liqligi, xalqaro tajriba va O'zbekiston uchun tavsiyalar .....	370
<b>Xushmurotov Zoyir Bektemirovich</b>	
Cultural branding and the entry of traditional products into the international market.....	374
<b>Zebiniso Ganiyeva</b>	
Farovonlikni baholash bo'yicha ilg'or xorijiy nazariy yondashuvlar .....	379
<b>Norqobilov Nusratilla Norsaitovich</b>	
O'zbekistonda hududlarini turizm salohiyatini innovatsion yondashuv asosida baholash .....	384
<b>Umirova Dilnoza Safarovna</b>	
Tourism education for sustainability: curriculum development in universities of Uzbekistan .....	393
<b>Temirova Durdona, Yorqulov Muhammadmurod</b>	
The contribution of small enterprises and private entrepreneurs to job creation in the labor market.....	399
<b>Juraboev Haliljon</b>	
Iqtisodiy o'sish sharoitida transport infratuzilmasi holati va uni rivojlantirish yo'llari.....	404
<b>Haydarov Jahongir Aktamovich</b>	
Oliy ta'lim muassasalarini moliyalashtirishni strategik boshqarishning nazariy asoslari va xorijiy tajribalar .....	410
<b>Quvondiqov Farrux Ibragimovich</b>	
Tijorat banklarida iqtisodiy samaradorlikni axborot texnologiyalar orqali rivojlantirish istiqbollari.....	418
<b>Dadenova Gulxan Kenesbaevna</b>	
Механизмы совершенствования процедур выявления и анализа недостоверной финансовой отчетности в условиях учетной практики Узбекистана .....	422
<b>Намозов Жасурбек Кувадович</b>	
Влияние цифровых инструментов управления финансами на эффективность использования финансовых ресурсов .....	428
<b>Хазираткулов Собиржон</b>	



На пути к промышленному росту: опыт развивающихся стран.....	435
<b>Матлюбов Хуршид Жамшидович</b>	
Yoshlarning moliyaviy mustaqilligiga erishishida aksiyalar bozorining o'рни va imkoniyatlari.....	443
<b>O'raqov Bekzodbek Abdurayxon o'g'li</b>	
Развитие транспортной инфраструктуры и влияние на качество предоставляемых транспортных услуг.....	448
<b>Кайыбеков Парахат Конысбаевич</b>	
Surxondaryo viloyatida 2015-2024 yillar mobaynida oziq-ovqat chakana savdo aylanmasining statistik tahlili.....	454
<b>Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li</b>	
Qishloq xo'jaligi sohasi investitsiya loyihalarini xalqaro moliya institutlari orqali moliyalashtirish.....	458
<b>Tolibov Shoxrux Muminovich</b>	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida buxgalteriya hisobining xususiyatlari va muammolari.....	463
<b>Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li</b>	
Institutional innovation and regional governance for balanced interregional cooperation development: the case of Namangan, Uzbekistan.....	468
<b>Sattarov R.A.</b>	
Moddiy zaxiralarni boshqarish va uning bir tsikli modeli.....	480
<b>Dedajanov Baxtiyor Nabijanovich</b>	
Oliy ta'lim xizmatlari sifatini oshirishda inson kapitalini rivojlantirish va uni samarali boshqarish mexanizmlari.....	485
<b>Salimov Akmal Alimjonovich</b>	
Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning ilg'or xorij tajribalari.....	490
<b>Shadiyev Alisher Xudoynazarovich</b>	
Raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida yoqilg'i-energetika kompleksi korxonalarini barqaror innovatsion rivojlantirish modellari.....	496
<b>Bobobekov Ergash Abdumalikovich</b>	
O'zbekistonda uzumchilikning oziq-ovqat xavfsizligiga ta'siri: muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	502
<b>Tursunov To'liqin Jo'raqulovich</b>	
Tadbirkorlik faoliyatining resurs salohiyati va uni baholashning nazariy yondashuvlari.....	508
<b>Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li</b>	
Yoshlar bandligini ta'minlashda mehnat migrasiyasining ahamiyati.....	514
<b>Masharipov Farrux O'tkirovich</b>	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishning asosiy omillari va istiqbollari.....	521
<b>Xasanova Mavjuda Ma'mirjonovna</b>	
Korxonaning brend platformasini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.....	526
<b>Sa'dulloev Habibullo Ibdullo o'g'li</b>	
Sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini raqamli transformatsiya qilishda ERP tizimlarining integratsiyalashuvi va boshqaruv samaradorligiga ta'siri.....	530
<b>Islomjon Nurmukhammadov</b>	
Namangan viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlanishini baholash.....	533
<b>Ismoilova Savinoz Qahramon qizi</b>	
Oliy ta'lim muassalari boshqaruviga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	540
<b>Karimov Muzaffar Abdumalik o'g'li</b>	
Soliq yig'iluvchanligini oshirishda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish istiqbollari.....	546
<b>Tojibayev Farrux Baxtiyorovich</b>	
Hisoblash mashinalari taraqqiyoti tarixi va uning raqamli iqtisodiyotda tutgan o'рни.....	552
<b>Rajabov Sirojiddin Mansurovich</b>	
Korxonalar moliyaviy barqarorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar va ularning xususiyatlari.....	561
<b>Choriyovov Behruz Ilhom o'g'li, Norqobilov Nusrat Norsaitovich</b>	
Yashil texnologiyalar yordamida O'zbekiston hududlarida energiya tejamkorligi oshirish yo'llari.....	567
<b>Norbekov Baxtiyor Suyunovich, Norqobilov Nusrat Norsaitovich</b>	
Tijorat banklarida kredit majburiyatlarining bajarilishini monitoring qilish va uni takomillashtirish yo'llari.....	572
<b>To'xtayeva Go'zal Ilhom qizi, Norqobilov Nusrat Norsaitovich</b>	



Интеграция проектного менеджмента и обеспечения качества в цепочках поставок: кейс Узгидромета.....	577
<b>Назарова Ирода Ибрагим кизи</b>	
Kichik biznes subyektlarini raqamlashtirish orqali raqobatbardoshligini oshirish.....	583
<b>Ermatov Akmaljon Adxamovich, Raximov Alisher Numanovich</b>	
Концепция и методология экологического аудита в Узбекистане .....	587
<b>Абидова Дилфуза Игамбердиевна</b>	
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана.....	593
<b>Салим Дониёров</b>	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining tarkibiy tuzulishi .....	598
<b>Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li</b>	
Shahar va qishloqlarda inson resurslari holatining analitikasi (tahlili)ning nazariy masalalari.....	607
<b>Pardayev Mamayunus Qarshibayevich, Feruz Nematullayevich Abilov</b>	
Strategic alliance networks as competitive advantage: evidence from mit-tum partnership model at new Uzbekistan university .....	613
<b>Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi</b>	
Energetika tarmog'ida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) joriy etishning nazariy asoslari.....	618
<b>Uralov Temur Boxodir o'g'li</b>	
O'zbekiston bank amaliyotiga ai va simulyatsiya modellarini joriy etish orqali muammoli kreditlarni qaytarish jarayonlarini optimallashtirish.....	618
<b>Xodjayev Husniddin Mukammilovich</b>	
O'zbekistonda hududlarning soliq salohiyatini aniqlash metodologiyasini takomillashtirish .....	624
<b>Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Jamshid Sharafetdinovich</b>	
Xorazm viloyatida iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlashdagi muammolar va imkoniyatlar .....	628
<b>Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li</b>	
Ekologik joylashtirish vositalarida qo'llaniladigan innovatsiyalar .....	633
<b>Abidova Dilfuza Igamberdievna</b>	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning metodologik va metodik asoslarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	638
<b>Uzaqov Jamshid Norboyevich</b>	
Gaz sanoatining moliyaviy boshqaruvi va milliy iqtisodiyotdagi barqarorlik omili sifatida roli.....	650
<b>Ergashev Muhubbek Aslam o'g'li</b>	
Davlat budjeti mablag'laridan samarali foydalanishda moliyaviy nazoratning ahamiyati .....	655
<b>Erkinova Maftuna Zafarovna</b>	
Влияние дивидендной политики, СПО и капитализации на волатильность акций АО «УЗРТСБ»: Эконометрический и поведенческий анализ.....	662
<b>Пулатов Улугбек Халипович</b>	
Hududiy jihatdan ziyorat turizmi rivojlanishining holati: Qashqadaryo viloyati misolida.....	671
<b>Uzaqov Norboy, Uzaqov Jamshid Norboyevich</b>	
Integration of digital twin and BIM technologies in construction enterprises in Uzbekistan: prospects and challenges .....	676
<b>Nigmatjonova Nozima Ulmasjonovna</b>	
Yashil bank xizmatlari – tijorat banklari moliyaviy mahsulotlar misolida .....	682
<b>Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi</b>	
Tijorat banklari faktoring xizmatlari orqali kichik biznes subyektlarining moliyaviy barqarorligini oshirish .....	688
<b>Jalilov Azizbek Baxodir o'g'li</b>	
Oliy ta'limda xizmat sifatini baholash va marketing integratsiyasi orqali rivojlantirish strategiyalari.....	694
<b>Maxmudov Faxriddin Umarovich</b>	
Qurilgan mevalarni xalqaro bozorda targ'ib qilish bo'yicha kontent-marketing strategiyasidan foydalanish yo'llari .....	699
<b>Yunusov Baxodir Marisovich</b>	



Онлайн трансграничные переводы и их влияние на валютное таргетирование со стороны центрального банка Республики Узбекистан.....	704
<b>Садыков Азиз Миршарапович</b>	
Aholi ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati .....	709
<b>Azimova Xurshida</b>	
Analysis of factors affecting the economic integration of the countries of Uzbekistan and Afghanistan.....	715
<b>Toran Tajuddin</b>	
Aniq fanlarni o'qitishda metakognitiv yondashuvlar .....	719
<b>Farmonov Dilshod Po'latovich, Nigmatov Izzat Shovkat o'g'li</b>	
Yevropa hamjamiyatining "Yashil" ziyorat loyihasi va uni ziyorat turizmini rivojlantirishdagi ahamiyati.....	727
<b>O'rinova Durdona Botir qizi</b>	
CEQ (Commitment to Equity) baholash metodologiyasi asosida fiskal taqsimot tahlilining nazariy asoslari.....	734
<b>Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li</b>	
Xalqaro xususiy huquq tamoyillarini belgilash masalalari.....	741
<b>Vaxabov Azizbek Abdurashidovich</b>	
Moliyaviy mustaqil oliy ta'lim muassasalarini boshqarish strategiyalarini takomillashtirish .....	747
<b>Alimardonov Asrorjon Alimardonovich</b>	
Инновационные подходы к организации туристических услуг как методом противостояния кризису.....	754
<b>Халлакова Барнохон Баходиржонова</b>	
Islom moliyasi institutlarining ijtimoiy moliyaviy barqarorlikka ta'siri.....	760
<b>Amonova Nafisa Baxtiyorovna</b>	
Oliy ta'lim muassasalari investitsion jozibadorligini boshqarish mexanizmini takomillashtirish .....	764
<b>Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li</b>	
Инновации в сфере оценки недвижимости .....	768
<b>Мансурова Сайёра Бахтиёр кизи</b>	
Qashqadaryo viloyatida xorijiy investitsiyalardan foydalanish samaradorligi tahlili.....	777
<b>Bo'riyev Sardor Norovich</b>	
O'zbekistonda soliq auditi tekshiruvini takomillashtirish.....	783
<b>Yusupov Mansur Rasulovich</b>	
Mamlakatimizda qo'shilgan qiymat solig'i ma'murchiligini va soliq organlari faoliyatini yanada takomillashtirish islohotlari.....	788
<b>Normurzayev Umid Xolmurzayevich</b>	
Barriers to women's career advancement .....	794
<b>Sharifova Mokhinabonu</b>	
Mehnat unumdorligini oshirishda resurs tejamkor va lean-digital yo'nalishlarning istiqbollari.....	798
<b>Abdug'aniyev Ilyosbek Shavkatbek o'g'li</b>	
Toshkent shahrida kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan infratuzilmaviy qo'llab-quvvatlashni sotsiologik tadqiqotlar asosida baholash.....	803
<b>Tolipov Alisher Qo'chqarovich</b>	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar.....	815
<b>Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna</b>	
Mintaqalarda investitsiya faoliyatini faollashtirish mexanizmi.....	819
<b>Inamov Farxodjon Ikrom o'g'li</b>	
The role of human capital in ensuring employment at the regional level.....	824
<b>Yang Ting</b>	
Oliy ta'lim tizimiga jismoniy yoki ruhiy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan abituriyentlarni o'qishga qabul qilish tizimini takomillashtirish .....	831
<b>Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich</b>	
Murabbiylik konsepsiyasi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	837
<b>Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li</b>	
Chet elda bankrotlik ehtimolini baholash modellari.....	842
<b>Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich</b>	



O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari tomonidan kichik biznes subyektlariga ajratilgan kreditlarning amaliy holati va dinamikasi .....	847
<b>Irgasheva Nigora Akbarovna</b>	
Jismoniy shaxslar daromadlari tarkibi, va ularni soliqqa tortish masalalari.....	854
<b>Ibragimov Zafar Ismailovich</b>	
Tijorat banklari tomonidan kreditlash amaliyotining rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasidan O'zbekistonda foydalanish imkoniyatlari.....	861
<b>Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich</b>	
Milliy iqtisodiyotda ta'lim klasterlarini aniqlash va faoliyatini baholash usullari.....	866
<b>Imamova Nilufar Asamutdinovna</b>	
Перспективы внедрения и развития финансовых технологий в банковской деятельности.....	872
<b>Ражабова Умида Умурзаковна</b>	
Hududlarga davlat budjetidan ijtimoiy sohaga tegishli loyihalarga yo'naltirilgan mablag' tahlili .....	878
<b>Saparov Elmurod Donabayevich</b>	
Ta'lim muassasalarida moddiy qiymatliklar hisobi va nazoratini takomillashtirish yo'llari (oliy ta'lim muassasalari misolida).....	884
<b>Sherkulov Abdunabi Abduvali o'g'li</b>	
Sanoat korxonalarida korporativ moliyani boshqarish tizimini samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari (KPI) asosida optimallashtirish.....	890
<b>Jumatova Gulzar Maxmud qizi</b>	
Innovatsiyalarning iqtisodiy mohiyati va ularning sug'urta tashkiloti faoliyatidagi o'rni .....	894
<b>Yakubov Dilshod Kamildjanovich</b>	
Davlat va xususiy sektor hamkorligida oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish.....	902
<b>Oybekov Shohjahon</b>	

**Oybekov Shohjahon**

TDIU Mustaqil izlanuvchisi

## DAVLAT VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGIDA OLIY TA'LIM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH

**Annotatsiya:** Mazkur tadqiqotda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida ta'lim sohasida DXShni qo'llashning nazariy asoslari hamda xalqaro tajribalar o'rganilib, O'zbekiston amaliyoti bilan qiyosiy tahlil qilinadi. Xususan, AQSh va Xitoy tajribasi asosida oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda xususiy sektorni jalb etishning samarali mexanizmlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda qiyosiy, statistik va normativ-huquqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilgan DXSh loyihalari oliy ta'lim muassasalari infratuzilmasini kengaytirish va modernizatsiya qilishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, 2020–2024-yillar davomida 57 ta loyiha doirasida 29 mingdan ortiq talabaga mo'ljallangan yotoqxona o'rinlari yaratildi. Shu bilan birga, mamlakatda DXSh loyihalari asosan ijtimoiy infratuzilma obyektlariga yo'naltirilgani, ilmiy-tadqiqot markazlari va innovatsion infratuzilmani rivojlantirishda esa bu mexanizmlardan foydalanish hali yetarli darajada keng emasligi aniqlandi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, DXSh loyihalarining samaradorligini oshirish uchun loyiha tanlash mezonlarini takomillashtirish, moliyaviy risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish hamda institutsional mexanizmlarni rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

**Kalit so'zlar:** davlat-xususiy sheriklik, oliy ta'lim infratuzilmasi, DXSh loyihalari, ta'limga investitsiyalar, talabalar yotoqxonasi, infratuzilmani rivojlantirish, O'zbekiston oliy ta'lim tizimi.

**Abstract:** This study analyzes the role and importance of public-private partnership (PPP) mechanisms in the development of higher education infrastructure. The study studies the theoretical foundations of the use of PPP in the education sector and international experiences, and conducts a comparative analysis with the practice of Uzbekistan. In particular, based on the experience of the United States and China, effective mechanisms for involving the private sector in the development of higher education infrastructure are considered. The study used comparative, statistical, and regulatory and legal analysis methods. The results show that PPP projects implemented in Uzbekistan in recent years are playing an important role in expanding and modernizing the infrastructure of higher education institutions. In particular, during 2020-2024, dormitory places for more than 29 thousand students were created within the framework of 57 projects. At the same time, it was found that PPP projects in the country are mainly focused on social infrastructure facilities, and the use of these mechanisms in the development of research centers and innovative infrastructure is not yet widespread enough. Based on the results of the study, recommendations were developed to improve project selection criteria, strengthen the financial risk management system, and develop institutional mechanisms to increase the effectiveness of PPP projects.

**Key words:** public-private partnership, higher education infrastructure, PPP projects, investments in education, student dormitories, infrastructure development, higher education system of Uzbekistan.

**Аннотация:** В данном исследовании анализируется роль и значение механизмов государственно-частного партнерства (ГЧП) в развитии инфраструктуры высшего образования. В работе изучаются теоретические основы использования ГЧП в секторе образования и международный опыт, а также проводится сравнительный анализ с практикой Узбекистана. В частности, на основе опыта США и Китая рассматриваются эффективные механизмы вовлечения частного сектора в развитие инфраструктуры высшего образования. В исследовании использованы методы сравнительного, статистического, а также нормативно-правового анализа. Результаты показывают, что



проекты ГЧП, реализованные в Узбекистане в последние годы, играют важную роль в расширении и модернизации инфраструктуры высших учебных заведений. В частности, в период 2020-2024 годов в рамках 57 проектов было создано более 29 тысяч мест в общежитиях для студентов. В то же время установлено, что проекты ГЧП в стране в основном ориентированы на объекты социальной инфраструктуры, а использование этих механизмов в развитии научно-исследовательских центров и инновационной инфраструктуры пока недостаточно распространено. На основе результатов исследования были разработаны рекомендации по улучшению критериев отбора проектов, укреплению системы управления финансовыми рисками и развитию институциональных механизмов повышения эффективности проектов ГЧП.

**Ключевые слова:** государственно-частное партнерство, инфраструктура высшего образования, проекты ГЧП, инвестиции в образование, студенческие общежития, развитие инфраструктуры, система высшего образования Узбекистана.

## KIRISH

Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) – davlat va xususiy sektor o'rtasidagi muayyan muddatli hamkorlik bo'lib, infratuzilmaviy va ijtimoiy-maqsdali loyihalarni moliyalashtirish va boshqarishda xususiy investitsiyalar jalb qilishga asoslanadi. Oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish, ta'lim muassasalarini moddiy-texnik jihozlash va talabalar sonini ko'paytirish uchun O'zbekistonda so'nggi yillarda DXSh instrumentlaridan keng foydalanish boshlangan.<sup>1</sup> Bunga misol tariqasida O'zbekistonda 2019-yilda "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida" qonun qabul qilingani bunga keng yo'l ochdi va 57 ta DXSh loyihasi natijasida oliy ta'lim muassasalarida 29 ming talaba uchun yotoqxonalar barpo etilgan.<sup>2</sup> Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) zamonaviy iqtisodiyotda infratuzilmaviy va ijtimoiy sohalarni rivojlantirishning muhim institutsional mexanizmlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. U davlat va xususiy sektor o'rtasidagi uzoq muddatli hamkorlikni nazarda tutib, resurslarni samarali taqsimlash, investitsiyalarni jalb qilish va xizmatlar sifatini oshirishga xizmat qiladi. Xalqaro tajribada, xususan, Jahon banki va boshqa moliyaviy institutlar tadqiqotlarida DXSh modeli byudjet cheklovlari sharoitida infratuzilmani rivojlantirishning samarali vositasi sifatida keng qo'llanilayotgani qayd etilgan.

So'nggi yillarda oliy ta'lim tizimi global miqyosda keskin transformatsiya jarayonini boshdan kechirmoqda. Talabalar sonining oshishi, ta'lim sifati va raqobatbardoshlikka bo'lgan talablarning ortishi oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini modernizatsiya qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. O'zbekistonda oliy ta'lim tizimini isloh qilish doirasida DXSh mexanizmlarini joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mazkur maqola davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish, xalqaro tajribani o'rganish hamda O'zbekiston sharoitida DXSh mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda DXSh modellari dunyo bo'yicha keng o'rganilgan. Umuman, DXSh ta'lim loyihalarida davlat xarajatlarini kamaytirib, infratuzilma barpo etish va xizmat sifatini oshirishga xizmat qilishi ko'zda tutiladi. Bir qator tadqiqotlarda oliy ta'lim muassasalarida qurilish va tijorat infratuzilmasi (talaba yotoqxonasi, sport komplekslari, laboratoriyalar) uchun DXSh yo'lga qo'yilishi misollari o'rganilgan. Masalan, Ma va Li o'quv muassasalari uchun sport inshootlari va sport maydonlari qurishda AQShda DXSh misollarini, shuningdek, Pokiston va Janubiy Koreyada ta'lim infratuzilmasiga oid DXSh dasturlarini keltiradi.<sup>3</sup> Xitoy misolida, Shandong Jianzhu universiteti Yantay kampusida joriy etilgan yangi qavatlar qurilishi loyihasi BOT modeli yani:

BOT (Build–Operate–Transfer) — bu davlat-xususiy sheriklik (DXSh) shakllaridan biri bo'lib, unda xususiy sektor:

- obyektни quradi (Build),
  - ma'lum muddat davomida boshqaradi va foydalanadi (Operate),
  - shundan so'ng uni davlatga topshiradi (Transfer).
- moliyalashtirilib, 1,36 mlrd CNY (taxminan \$190 mln) hajmda investitsiya jalb qiladi.

1 Dwight, Lawrence. 2025. "Republic of Uzbekistan and Public-Private Partnerships: Country Lessons." IMF Selected Issues Paper (SIP/2025/087), International Monetary Fund. Washington, DC.

2 <https://president.uz/oz/lists/view/7914#:~:text=Bunday%20shiriklik%20ijtimoiy%20sohalarda%20yaxshi,xususiy%20sektor%20ulushi%20ancha%20yuqori>

3 Junhao Ma, Xiangjun Li. Performance Evaluation of Education Infrastructure Public–Private Partnership Projects in the Operation Stage Based on Limited Cloud Model and Combination Weighting Method. Buildings 2025, 15(11), 1833; <https://doi.org/10.3390/buildings15111833>



O'zbekiston DXSh loyihalari uchun mustahkam qonunchiligini asosi – O'zbekiston Respublikasining “Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida”gi 2019-yil 10-maydagi O'RQ-537-sonli qonunidir.<sup>4</sup> Ushbu Qonunning maqsadi DXSh va konsessiyalar munosabatlarini tartibga solish, loyiha konsepsiyalarini tasdiqlash va DXSh ob'yektlarini boshqarish mexanizmini belgilashdan iborat. Shuningdek, DXSh qonuniy bazasini takomillashtiruvchi bir qator hujjatlar qabul qilingan. Bular O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 11-avgustdagi “Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini amalga oshirishni jadallashtirish va ularni moliyalashtirish tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori Davlat qarzi to'g'risidagi Qonun DXSh bo'yicha davlat kafolatlarini joriy darajada hisoblashni nazarda tutadi.<sup>5</sup> O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-avgustdagi “O'zbekiston Respublikasida 2024 — 2030-yillarda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarorida DXSh loyihalari bo'yicha 2024–2030-yillarga mo'ljallangan dastur (jami \$30 mlrd) tasdiqlandi va DXSh loyihalarini monitoring qilish va baholash uchun DXSh loyihalari markazi tashkil etildi.<sup>6</sup> Xalqaro tashkilotlardan biri UNESCO ta'limdagi DXSh asoslarini qo'llab, DXSh ta'lim infratuzilmasini mustahkamlashda hamkorlik vositasi ekanini ta'kidlaydi.<sup>7</sup> Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda muhim vosita sifatida e'tirof etilgan. Xalqaro tajribada DXSh loyihalari orqali universitetlar moddiy-texnik bazasini modernizatsiya qilish, talabalar uchun qulay sharoitlar yaratish hamda ta'lim sifati oshirilishi mumkinligi asoslab berilgan. Biroq, mazkur tadqiqotlarning aksariyatida rivojlangan davlatlar tajribasiga ko'proq e'tibor qaratilib, rivojlanayotgan davlatlar, xususan O'zbekiston misolida chuqur tahlillar yetarli darajada olib borilmagan. Ayniqsa, DXSh loyihalarining iqtisodiy samaradorligini baholash, ularning byudjet yuklamasini kamaytirishga ta'siri va uzoq muddatli natijadorligi masalalari yetarlicha o'rganilmagan. Shuningdek, mavjud tadqiqotlarda normativ-huquqiy bazaning amaliyotdagi ta'siri va loyiha risklarini boshqarish mexanizmlariga nisbatan tizimli yondashuv yetishmaydi. Shu sababli, O'zbekiston sharoitida DXSh asosida amalga oshirilayotgan loyihalarni kompleks baholash va ularning samaradorligini aniqlash ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqot aynan ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish jarayonlarini o'rganish uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. O'zbekiston tajribasi xorijiy mamlakatlar amaliyoti bilan qiyosiy ravishda o'rganildi. Tadqiqot jarayonida, shuningdek, normativ-huquqiy tahlil usuli orqali davlat-xususiy sheriklikni tartibga soluvchi qonunchilik bazasi o'rganilib, uning amaliy samaradorligi baholandi. Tadqiqotda foydalanilgan ma'lumotlar manbalari sifatida O'zbekiston Respublikasi davlat organlarining rasmiy statistik ma'lumotlari, DXSh loyihalari bo'yicha hisobotlar, xalqaro moliyaviy institutlar tahlillari hamda ilmiy maqolalar xizmat qildi. Statistik tahlil usullari yordamida DXSh loyihalarining miqdoriy ko'rsatkichlari, jumladan investitsiya hajmi, infratuzilma obyektlari soni va ularning qamrovi baholandi. Shuningdek, huquqiy hujjatlar va amaliy loyihalar asosida olingan ma'lumotlar tizimli ravishda umimlashtirilib, ularning o'zaro bog'liqligi va samaradorligi aniqlashtirildi. Mazkur metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchiligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlashga xizmat qiladi.

## TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarini oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda qo'llash O'zbekiston sharoitida sezilarli ijobiy natijalarni ta'minlamoqda. Xususan, so'nggi yillarda amalga oshirilgan DXSh loyihalari doirasida talabalar turar joylari, o'quv binolari va boshqa infratuzilma obyektlarini qurish va modernizatsiya qilish bo'yicha sezilarli o'sish kuzatilgan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2020–2024 yillar davomida amalga oshirilgan 57 ta loyiha natijasida 29 mingdan ortiq talabani qamrab oluvchi yotoqxona o'rinlari yaratilgan bo'lib, bu oliy ta'lim tizimida talabalar qamrovini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatgan.

Solishtirma tahlil natijalari O'zbekiston tajribasining o'ziga xos jihatlari aniqlash imkonini berdi. Xususan, mamlakatda DXSh loyihalari asosan ijtimoiy yo'naltirilgan infratuzilma — talabalar turar joylari va o'quv binolarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lsa, rivojlangan davlatlarda bunday loyihalar kengroq spektrni, jumladan ilmiy-tadqiqot laboratoriyalari, sport inshootlari va innovatsion kampuslarni ham qamrab oladi. Shu bilan birga, O'zbekistonda DXSh loyihalarida davlat kafolatlari va qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining mavjudligi investorlar uchun nisbatan qulay shart-sharoit yaratgan bo'lsa-da, ayrim hollarda bu davlat byudjeti zimmasiga

4 O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 10.05.2019 yildagi O'RQ-537-son lex.uz

5 O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 11.08.2021 yildagi 509-son

6 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 30.08.2024 yildagi PQ-308-son

7 Public-private partnerships to bridge gaps in education continuity in times of crises: the Ukraine case study UNESCO2025



qo'shimcha majburiyatlar yuklanishiga olib kelishi mumkin. Quyida oliy ta'lim infratuzilmasida DXSh bo'yicha misol sifatida O'zbekiston va xorijiy loyihalar solishtirilgan:

Loyiha	Mamlakat	Infratuzilma turi	Moliya modeli	Investitsiya hajmi	Asosiy sheriklar
O'zbekiston: Talaba yotoqxonalar (57 ta loyiha)	O'zbekiston	Talabalar yotoqxonasi	DXSh (DXSh bitimi, xizmat haqi asosida)	~\$100 mln (rejali)	Vazirliklar, universitetlar, xususiy quruvchi kompaniyalar
Yantai Universiteti yangi kampusi	Xitoy	O'quv binolari, laboratoriya	BOT (2+15 yil)	1,36 mlrd CNY (\$≈190 mln)	Yantai shahar hokimiyati, Shandong Jianzhu U., Xitoy Qurilish shirkati
USG talaba uy-joylari	AQSh	Talabalar uy-joylari	Koncessiya <sup>1</sup> (65 y)	\$548.3 mln (obligatsiya)	Regents kengashi, Corvias (PPP shir.), banklar

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, DXSh loyihalarida moliyalashtirish strukturalari farq qiladi: O'zbekistonda loyihalar odatda davlat kafolati va xalqaro moliya institutlari grantlari bilan to'ldiriladi; Xitoyda butunlay investorlar (BOT) mablag'i; AQShda esa obligatsiya chiqarish orqali xususiy sherik tomonidan moliyalashtirilgan. Barcha loyihalarda loyiha-doirasidagi daromad va xarajatlarni boshqarish mas'uliyati xususiy sherikka yuklatilgan. Yuqoridagi loyihalarning amalga oshishi ta'lim muassasalarini zamonaviy yotoqxonalar va laboratoriyalar bilan ta'minladi. O'zbekiston holatida bunday yangilanishlar talabalarning qulayligini oshirib, ularning qamrovi kengaydi. Xitoy va AQSh misollarida esa katta sarmoyalar (bir necha yuz millionlab dollarga teng) jalb etilgani ko'rsatilgan, bu DXSh loyihalarining vaqt ichida loyihani yig'ish imkoniyatini ta'minlaydi. Yangi infratuzilma obyektlarining barpo etilishi talabalar uchun yashash va ta'lim olish sharoitlarini yaxshilab, oliy ta'lim tizimining jozibadorligini oshirmoqda. Bu esa, o'z navbatida, talabalar qamrovining kengayishi va inson kapitalining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda samarali instrument ekanligini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, uning samaradorligi bevosita loyihalarni tanlash, moliyalashtirish va boshqarish mexanizmlarining puxta ishlab chiqilganligiga bog'liq ekanligi aniqlandi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, DXSh modeli oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda samarali bo'lishi mumkin. O'zbekiston misolida yotoqxonalar loyihalarida xususiy sektorni jalb qilish orqali kam quvvatdagi byudjet hisobidan talabalar sonini sezilarli oshirishga erishildi. Olingan natijalar davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda muhim va samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi. Xususan, O'zbekiston tajribasida DXSh asosida amalga oshirilgan loyihalar infratuzilma obyektlarini qisqa muddatlarda barpo etish, investitsiya jalb qilish va talabalar uchun qulay sharoitlar yaratishda sezilarli natijalarni ko'rsatmoqda. Bu esa davlat byudjeti resurslarining cheklanganligi sharoitida muqobil moliyalashtirish manbalarini jalb etish zaruratini asoslaydi.

O'zbekiston va rivojlangan davlatlar tajribasi o'rtasida muhim farqlar mavjudligini ko'rsatdi. Xususan, rivojlangan mamlakatlarda DXSh loyihalari ko'proq diversifikatsiyalashgan bo'lib, ilmiy-tadqiqot infratuzilmasi, innovatsion markazlar va texnoparklarni ham qamrab oladi. O'zbekistonda esa DXSh loyihalari asosan ijtimoiy infratuzilma — talabalar turar joylari va o'quv binolarini rivojlantirishga yo'naltirilgan. Bu holat mamlakatda DXSh mexanizmlarining hali to'liq rivojlanmaganligini va kelgusida ularni kengaytirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi. Shuningdek, DXSh orqali universitetlar zamonaviy laboratoriya va o'quv bino qurilishiga qarz hajmini oshirmasdan erishdi. DXSh loyihalari muvaffaqiyatli bo'lishi uchun izchil qonuniy mexanizm va monitoring zarur. Masalan, IMF tahliliga muvofiq, DXSh loyihalaridagi davlat kafolatlari va majburiyatlar davlat byudjetining muvofiq cheklovi doirasida tartibga solinishi lozim. O'zbekiston uchun xavflarni kamaytirish maqsadida budjet kafolatlari limitlarini belgilash, DXSh royxati va bahosini OTMlar holati bilan mos ravishda yangilab borish muhim. DXSh loyihalarida xarajatlar oshishi, loyiha daromadlilikining pasayishi kabi xavflar mavjud. Masalan, AQShdagi misolda pandemiya tufayli 10 ming o'rinlik uy-joy loyihasi amortizatsiyada qiyinchiliklarga yuz tutgan. O'zbekiston sharoitida ham bu kabi risklar uchun sug'urta va ixtiyoriy davlat kafolati mexanizmlari ishlab chiqilishi zarur. Moliyalashtirish modelida esa an'anaviy hukumat kafolatli obligatsiyalar, o'quv yotoqxonalar uchun ipoteka kreditlari, shuningdek, xalqaro donor grantlari va konstitutsion jamg'armalar qo'llanishi mumkin. DXSh loyihalarini 2024-yildan Markaz orqali muvofiqlashtirish mexanizmi yo'lga qo'yildi. Bu markaz loyihalarni tanlab olish, moliyaviy va iqtisodiy ta'sirini baholash, hamda monitoring qilish bo'yicha mas'uliyatni oladi. Davlat-



sharik (Vazirliklar, mahalliy hokimiyat) va xususiy shariklar orasida uning roli hamkorlikni kuchaytiradi. Tavsiya etiladi: DXSh loyihalarini boshqarishda xalqaro ekspertlar, auditor firmalari va konsalting texnologiyalaridan keng foydalanish, shuningdek, loyiha KPI'lari asosida natijalarni baholovchi mexanizmlar joriy etish.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston sharoitida oliy ta'lim infratuzilmasini DXSh orqali rivojlantirish istiqbollari aniq. Xususiy sektor bilan hamkorlik loyihalarni tezroq va yuqori sifatda amalga oshirishga, moliyaviy yukni kamaytirishga xizmat qiladi. Biroq, muvaffaqiyatli DXSh uchun aniq nazorat mexanizmlari, loyiha tanlash standartlari va moliyaviy risklarni kamaytirish choralari e'tibor kuchaytirilishi lozim. Kelgusida DXSh tizimi qoidalarini yanada takomillashtirish, oliy ta'lim muassasalarining DXShga tayyorgarligi va xususiy sharik qobiliyatlarini oshirish bo'yicha izchil chora-tadbirlar tavsiya etiladi. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining oliy ta'lim infratuzilmasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, DXSh asosida amalga oshirilayotgan loyihalar infratuzilma obyektlarini barpo etish jarayonini tezlashtirish, xususiy investitsiyalarni jalb qilish hamda davlat byudjeti yuklamasini kamaytirishga xizmat qilmoqda. Bu esa oliy ta'lim tizimining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va ta'lim xizmatlari sifatini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda DXSh mexanizmlarini rivojlantirish uchun zarur huquqiy va institutsional asoslar shakllangan bo'lsa-da, ularning amaliy samaradorligini oshirish uchun qo'shimcha chora-tadbirlar talab etiladi. Xususan, loyihalarni tanlash mezonlarini takomillashtirish, moliyaviy va iqtisodiy risklarni samarali boshqarish hamda monitoring tizimini kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, kelgusida DXSh loyihalarini faqat ijtimoiy infratuzilma bilan cheklab qolmasdan, ilmiy-tadqiqot markazlari, innovatsion laboratoriyalar va raqamli ta'lim platformalarini rivojlantirishga yo'naltirish maqsadga muvofiqdir. Bu esa oliy ta'lim muassasalarining xalqaro raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, davlat va xususiy sektor hamkorligini yanada rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish va zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish orqali O'zbekiston oliy ta'lim tizimini barqaror va innovatsion rivojlantirish imkoniyati mavjud. Mazkur yo'nalishda izchil siyosat yuritish va ilmiy asoslangan yondashuvlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

### Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Dwight, Lawrence. 2025. "Republic of Uzbekistan and Public-Private Partnerships: Country Lessons." IMF Selected Issues Paper (SIP/2025/087), International Monetary Fund. Washington, DC.
2. president.uz
3. Junhao Ma, Xiangjun Li. Performance Evaluation of Education Infrastructure Public-Private Partnership Projects in the Operation Stage Based on Limited Cloud Model and Combination Weighting Method. Buildings 2025, 15(11), 1833; <https://doi.org/10.3390/buildings15111833>
4. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 10.05.2019 yildagi O'RQ-537-son lex.uz
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 11.08.2021 yildagi 509-son
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 30.08.2024 yildagi PQ-308-son
7. Public-private partnerships to bridge gaps in education continuity in times of crises: the Ukraine case study UNESCO2025



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz Hakimov

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Oloviddin Sobir o'g'li

---

**2025. № 7**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot\_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot\_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani  
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>